

שבת קודש

ר"ת	יציאה	כניסה	XX
6 42	6 10	5 02	ירושלים
6 42	6 10	5 05	תל אביב

פרשת תרומה

גלין מס' 14

כרזבים מעוררים זה בזה

וא"כ בדין הוא שהכרזבים יהיו פניהם לבית, ומדוע כאן מצאנו שהיו פניהם איש אל אחיו?

וראיתי שמיישבים שזה היה חלק מההסתר פנים, כלומר יש תקופות שכלל ישראל כ"כ חטאו, שהדין נותן שיהיה הסתר פנים מוחלט, דהרי בתחילת עשיית הכרזבים ברור שהיו פניהם איש אל אחיו, וכך צורתם הרגילה, וכעת אם היו מתהכפים לצד הקיר זה היה בגדר נס, ואף שזה נס "לרעה" בכ"ז צריך לזכות לראות נס. ובדור הזה לא זכו, ולכן נשאר הדבר במתכונת הראשונה בלי נס והיו פניהם איש אל אחיו. אמנם תירוץ זה קשה, דלשון חז"ל הוא מדוקדק, ולא כתוב שבזמן החורבן היו פניהם איש אל אחיו, אלא הם היו מעוררים זה בזה, ממש מתחבקים, וזה אינו המצב הרגיל והראשוני! א"כ קרה כאן נס לראותם מעוררים זה בזה, ואם קרה כבר נס, אז מדוע שלא יראה הנס את מצב הקשר האמיתי בין הקב"ה לכנסת ישראל, שהוא ריחוק, ומה הענין לעשות נס הפוך מן המציאות? הריטב"א עצמו מתרץ שאכן היה כאן נס, אבל נס זה היה לרעתם כדי שיתקיים הפסוק "כל מכבדיה הזילוה כי ראו ערותה" חוץ מהעונש פיזי של גלות וחורבן, היא גם עונש נפשי של ביזיון וזלזול מצד הגוים. וזה היה מטרת הנס.

בפרשת וילך התורה מתארת מצב שלא עלינו, כנסת ישראל עזבה את הקב"ה, ומידה כנגד מידה כביכול גם הקב"ה עזב את אהובתו והסתיר פניו ממנה. "ומצאוהו רעות רבות וצרות ואמר ביום ההוא על כי אין אלקי בקרבי מצאוני הרעות האלה". וע"ז אומר השם יתברך "ואנכי הסתר אסתיר פני ביום ההוא" כלומר הקדוש ברוך הוא יכפיל את ההסתר פנים. וצריך להבין, הרי יש לכאורה בדברי כנסת ישראל דברי וידוי ותחילת הרהורי תשובה "על כי אין אלקי בקרבי מצאוני הרעות האלה" ואע"פ שאין כאן תשובה שלמה אבל תחילת תשובה יש כאן. א"כ מדוע הוכפל העונש להסתר פנים יותר גדול?

למדנו מכאן יסוד גדול: יש הבדל בין זמן עבירה לזמן העונש, כשילד חוטא ומשתולל אי אפשר להראות לו פנים צוהלות, חייבים להראות לו פנים זועפות, יש ריחוק טבעי ומוכן וזה לטובת הילד בכדי להחזירו למוטב, אבל בזמן העונש עצמו, הילד צריך להרגיש שהעונש לא בא מתוך אכזריות ונקמה אלא מתוך רגשי אהבה וחיבה ודורש טוב לבנו.

לכן זמן העונש עצמו דורש קרבה עצומה ואהבה מוגברת יותר מהמצב הרגיל שאין עבירה ואין עונש. נמצא שהבסיס של האמונה שלנו היא לדעת ולהרגיש בתוך כל הרעות והצרות "עמו אנכי בצרה" הקב"ה כאן איתנו ביחד, נמצא אם כן כשאמרו "אין אלקי בקרבי" אין בזה תחילת דרך תשובה כלל, אלא חוסר הרגשה שהקב"ה הוא גם אבא, ומתנהג כמו אבא, ונכון שילד שמקבל סטירה כואב לו בלחי אבל לאבא כואב לו בלב והכאב המשותף יוצר קרבה עצומה.

במדרש רבה (פרשת תולדות) על הפסוק "וירח את ריח בגדיו" דרשו חז"ל אל תקרי בגדיו אלא "ריח בוגדיו" ומספר המדרש שם על אחד מהבוגדים הגדולים שהיו בעם ישראל, הלא הוא יוסי משיטא שהיה חי בתקופת הרומאים, באותה תקופה היו הרבה מלחמות, הרומאים כבשו את רוב העולם, ושמנו לעצמם מטרה לכבוש את ארץ יהודה ולשבור את גאותם. וכבר הצליחו להגיע עד ירושלים, להחריב את שלושת החומות הגדולות שבעיר, הם נכנסו הרסו ושללו הכול. הרומאים ידעו שכדי לשבור את רוחם של אחרוני הלוחמים הם צריכים להחריב גם את בית המקדש.

אולם הקדושה ששררה אז במקום הנורא הזה השפיעה גם על הגוים השפלים האלה, והם פשוט פחדו מלהיכנס לשם, הם חפשו מי שיתנדב לזה אבל אף אחד מהם לא רצה להסתכן.

הלכו וחיפשו אצל היהודים ומצאו אחד שנקרא בשם יוסי משיטא, הוא היה מוכן להיכנס, הרומאים הבטיחו לו שהדבר הראשון שהוא יוציא זה יהיה שלו! ולכן מה שלא העיזו הגויים הוא כן העיז, הוא נכנס והוציא את מגורת הזהב הגדולה. הרומאים הבהירו לו שכזה חפץ מתאים רק למלך ולא להדיוט, והציעו לו לחזור לשם ולקחת משהו אחר. אולם כעת קרה משהו לא צפוי, הוא סירב. הם חשבו לפי תומם שהוא כבר לא סומך על הנדיבות שלהם, ולכן העלו את המחיר והציעו לו שלוש שנים של גביית מיסים בכל המדינה רק בשבילו, אבל הוא שוב לא הסכים!

הם עברו לשפת האיומים, ובכול זאת הוא לא נשבר, ואמר להם "לא די שהכעסתי את בוראי פעם אחת, אני אכעיס אותו שוב?" וגם כאשר עבר עינויים נוראים בכל זאת הוא לא הסכים, ובמקום לצרוח מכאב החל להתייפח "אוי לי שהכעסתי את בוראי", וידוי מרגש ומרשים, ויצאה נשמתו במילים הנפלאות האלו! ע"ז נאמר וירח את ריח בוגדיו, אפילו הבוגדים שבכלל ישראל יש להם ריח טוב!

אבל עלינו להתבונן בדברי חז"ל, איך אפשר לעבור מבריא עמיקתא לאיגרא רמא כ"כ מהר, הבוגד הכי גדול שהיה, יותר שפל מהגויים, הצליח להיות ברגע קט אחד, מאלה שמסרו נפשם על קדושת השם, מאיפה הוא קיבל את הכת? מה באמת קרה שם?

הגמרא במסכת ב"ב (צט). דנה בעשיית הכרזבים, פסוק אחד אומר שהם היו פניהם איש אל אחיו ופסוק שני אומר "ופניהם אל הבית" הכיצד? כשישראל עושין רצונו של מקום, ופניהם אל אחיו. וכשאין עושין רצונו של מקום, ופניהם אל הבית.

והנה במסכת יומא (נד.) כתוב כשהנכרים נכנסו אל ההיכל וראו את הכרזבים מעוררים זה בזה, הם הוציאו את הכרזבים בחוץ ואמרו ראו במה ישראל מתעסקים, שנאמר "וכל מכבדיה הזילוה כי ראו ערותה" והקשה שם הריטב"א (וכן מופיע בכתבי האריז"ל) הרי אין לך זמן שלא עושין רצונו של מקום יותר מזמן חורבן הבית,

זה הטעם שהכרובים לא היו פניהם איש אל אחיו כמצבם הרגיל אלא ממש מעורים זה בזה בדיוק כמו בזמן שיא תפארתו של כלל ישראל כשעלו לרגל, ואז ישנה קירבה עצומה יותר מאשר המצב הרגיל. בפרשת כי תשא מצאנו דבר נורא עד למאוד, כאשר משה עלה אל האלוקים 40 יום 40 לילה לא זכה לראות את פניו יתברך ומאוד השתוקק לזה, אבל הוא לא העיז אפילו לבקש בקשה כזאת. אולם לאחר חטא העגל, כשהשם התפייס ואמר "סלחתי כדברך", אז מיד קפץ משה וביקש "הראני נא את כבודך" ולכאורה תמוה היה לו להמתין כדי למחוק את הצלקת של החטא האיום הזה, ומדוע משה מיד ניגש לבקש בקשה כזאת מרוממת? אלא משה ידע את הסוד, שההתקרבות להשם יתברך הכי גדולה מגיעה דוקא אחרי ריחוק, אחרי חטא, כשיש התפייסות ומחילה או לאחר קבלת עונש אז הקשר נמצא בשיאו וזה הזמן הכי מתאים של "הראני נא את כבודך".

אותו יוסי משיא הגיע לשאול תחתיות, היתה לו תחושה של "כאשר אבדתי אבדתי" תחושה של יאוש אין לו סיכוי לתקן ואין לו סיכוי לחזור בתשובה, הקב"ה כביכול שונא אותו וניתק כל קשר איתו, לכן התפרדה החבילה, ואדם עושה את כל מה שעולה על רוחו ועובר את כל העבירות שבעולם! אולם כאשר יוסי משיא נכנס לבית המקדש, והוציא את המנורה, פתאום הסתכל על הכרובים וראה שלא רק היו פניהם איש אל אחיו אלא היו ממש מעורים זה בזה. בכזה חיבוק וכזאת חיבה, הוא תפס אז שלמרות המצב הרוחני הנורא שלו ושל עם ישראל, יש כאן אבא שמחבק, נותן סטירה ביד אחת ומחבק ביד השנייה, וביחד עם הסטירה יש גם חיבוק! ולמרות שכ"כ הרגזתי את השם ואני ממשיך להרגיז אותו על ידי עבירה שאני עושה כעת הוא יתברך שופך עלי קיתונות של אהבה, ואני בגדר משיב רעה תחת טובה, אוי לי שהכעסתי את בוראי, המראה הזה עשה אצלו מהפך! גם במצב שאדם שומע בת קול מן השמים "שובו בנים שובבים חרץ מאחר" יש פה גילוי שמימי שהקב"ה כבר אינו רוצה אותו, עם כל זאת בן נשאר בן תמיד ולא משנה מה שהוא עושה, אי אפשר לנתק קשר אבהי, וכזה טעם אלישע בן אבויה, הוא היה צריך להתאמץ על המכשול הגדול הזה ולהבין שזה רק ניסיון. אבא נשאר אבא!

כשאבא מגרש את בניו מעל שולחנו, הבן הולך ומסתובב ברחובות וביערות ובמקומות מסוכנים, כשעם ישראל הולך להטמע אצל הגויים בגלות, הוא יכול להרגיש שאיבד את החותמת של "בנים אתם להשם אלוקיכם" הוא כבר לא שווה יותר מהגויים, ממילא הכל מותר, אין תורה ואין עבודת ה' חלילה, ונכנסים לסכנה של יאוש שזה פתח לכל החטאים. הראה להם הקב"ה ביציאה לגלות כרובים מעורים זה בזה, אל תשכחו את האהבה, אני הולך עמכם בגלות, אתם עוד הבנים שלי.

ראיתי בשם רבי יעקב גלינסקי שמביא מה דאיתא במסכת יבמות (טז): שבשעת חורבן הבית, אומות העולם באו לשלול את כל אוצרות בית המקדש, חרץ מעמון ומואב, שבאו לקדור ולשרוף את ספר התורה שכתוב בו "עמון ומואב לא יבואו בקהל השם".

גם כאשר כלל ישראל בשפל המדרגה, מושפלים ומעונים הם רוצים להתחתן איתנו, הם רודפים אחרי הבנים והבנות שלנו כדי לקחת אותם, ושורפים את ספר התורה כדי שיהיה מותר להתחתן, זה המעמד של כלל ישראל בעיני האומות, העם הנבחר נשאר נבחר גם בגלות ובשעבוד, ומעלתו גדולה יותר מכל אומה. כשאדם מברך בבוקר "שלא עשני גוי" הוא צריך לחשוב על נשיא ארצות הברית, ולהרגיש שכל יהודי הכי קטן, חביב בעיני השם יותר מהגוי הכי מוצלח!

(1) "ויקחו לי תרומה", אומר רש"י לי לשמי. שואל השב שמעתתא (בהקדמה) הרי אמרו חז"ל, לעולם יסוק אדם בתורה ובמצוות שלא לשמה, שמתוך שלא לשמה יבוא לשמה. הלשון "לעולם", משמע שאין דרך אחרת, חייבים לעבור דרך זה, להתחיל בשלא לשמה. וכאן רש"י אומר שמיד צריך לתת תרומה לשמה, איפה המעבר הזה של לא לשמה? וכמו כן מה הפירוש בלשון "ויקחו" לא היה עדיף לומר "ויתנו"?

(2) הרמב"ן (בתחילת הספר) מבאר שחומש שמות מחולק לשלושה חלקים, גלות וגאולה, מתן תורה, הקמת המשכן והשראת השכינה. לכאורה צריך עיון, מה המקום של פרשת משפטים שכל כולה חושן משפט בספר הזה? ולמה דווקא היא מופיעה לפני פרשת תרומה? (עיין בית הלוי)

(3) איתא במסכת יומא (עה): בנוגע לארון הקודש, "מבית ומבחוץ תצפנו" מכאן שת"ח שאין תוכו כבדו אינו ת"ח. וצ"ע הרי רש"י מפרש שארון הקודש היו בו שלושה ארונות, הארון החיצוני מזהב, האמצעי מעץ והפנימי מזהב, לכאורה כל כולו זיוף ואיך הוא הסמל של תוכו כבדו, של אמת ויושר?

(4) איתא במסכת יומא (נד). בנוגע לבדי ארון, פסוק אחד אומר "ויראו ראשי הבדים" ופסוק אחר אומר "ולא יראו החוצה", הכיצד? נראין ואינן נראין, דוחקין ובוולטין ויוצאין בפרוכת ונראין כשני דדי אשה. וצריך להבין מה מקום הסמל הזה בבית המקדש, הרי שם בעמוד ב' מסופר שהנכרים נכנסו לפני ולפנים, וראו כרובים מעורים זה בזה, אמרו ראו במה מתעסקין ישראל, ועל זה נאמר "כל מכבדיה הזילוה כי ראו ערותה" ומה בנוגע לבדי הארון?

(5) מסכת מידות העוסקת במידות של המשכן. בתחילתה הינה דנה במידות של קודש הקודשים, ונקרא שמו שם בית הכפורת, וקשה וכי זה השפיץ של המקום הקדוש הזה, הרי היה שם ארון קודש, לוחות העדות, כרובים. לכאורה הכפורת יש לה רק תפקיד טפל, לכסות את ארון הקודש. למה לבחור בה בכדי להגדיר את מהות המקום הזה?

(6) הרמב"ם בספר המצוות (מצוה 20) מונה כמצות עשה לבנות את הבית וכליו, ולא רק היכי תמצי ואמצעי להשראת השכינה ועבודת הקרבנות, הוי אומר אף אם יש כלי שכבר אין בו תועלת, חייבים ומצויים לבנות אותו. והנה בבית שני, שלא היו לוחות הברית, ואמטו להכי לא בנו את ארון הקודש ולא היו כרובים כי לא היה בהם תועלת, ועמדה שם רק אבן השתייה. ולפי הרמב"ם צ"ע הרי עצם עשיית הארון היא מצווה, אף בלי לוחות הברית, וא"כ למה לא בנו אותו בבית שני?

(7) בפרשה (כה, כא) "ונתת את הכפורת על הארון... ואל הארון תתן את העדות" והרי הסדר הפוך, קודם נותנים את לוחות העדות ואח"כ סוגרים בכפורת. ואכן במסכת שקלים (טז): לומדים מכאן שאין מוקדם ומאוחר בתורה אפילו בפסוק אחד. אבל מה הענין לשנות את הסדר ולומר דבר שבלתי אפשרי לעשותו?

שבת שלום